

Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi/
Journal of Travel and Hospitality Business
Cilt/Vol:21(3),Yıl/ Year:.,2024 ss/pp,492-507
Gönderim Tarihi/ Received: 26.04.2024
Kabul Tarihi /Accepted: 23.08.2024
DOI: 10.24010/soid.1474224

Z Kuşağının Sorumlu Turizme Bakış Açıları ve Seyahat Davranışları

Gen Z's Perspectives on Responsible Tourism and Travel Behaviors

Dr. Öğr. Üyesi HAVVA GÖZGEÇ MUTLU

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Erdek Meslek Yüksekokulu

E-posta: hgozgecm@gmail.com

Öz

Bu çalışmanın amacı, Z kuşağının sorumlu turizme bakış açılarını ve seyahatlerinde sergiledikleri davranışları belirlemektir. Araştırma verileri, 15 Şubat 2024 ile 15 Mart 2024 tarihleri arasında Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Erdek Meslek Yüksekokulu'nda Turizm ve Otel İşletmeciliği, Yerel Yönetimler ve Sağlık Turizmi İşletmeciliği programlarında öğrenim gören, "Gönüllülük Çalışmaları" dersini alan 2. sınıf ön lisans öğrencilerinden toplanmıştır. Veriler, çevrim içi nitel soru formları aracılığıyla elde edilmiştir. Katılımcılar, yapılandırılmış soru formundaki soruları yazılı olarak yanıtlamış ve bu yanıtlar, betimsel analiz tekniği ile MAXQDA 2018 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların çoğunluğunun özel araç ve toplu taşımayı, paylaşımlı araçlar, bisiklet veya elektrikli araçlara göre daha fazla tercih ettiği tespit edilmiştir. Z kuşağı katılımcılar sorumlu turizmi; doğal ve kültürel mirasın korunması, çevreye duyarlılık, sürdürülebilirlik, yerel ekonomiye destek ve sorumluluk bilinci gibi ifadelerle tanımlamıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu, yerel kültürleri tanımak ve desteklemek adına sorumlu girişimlerde bulduklarını ve bu konuda olumlu tutumlar sergilediklerini ifade etmiştir. Ayrıca, katılımcılar farklı kültürlerle etkileşim kurmayı genellikle olumlu bir deneyim olarak değerlendirmiştir. Bununla birlikte, bazı katılımcıların, kültürel etkileşimden kaçınarak mesafeli kalmayı tercih ettikleri de tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sorumlu Turizm, Z Kuşağı, Seyahat.

Abstract

The aim of this study is to explore Generation Z's perspectives on responsible tourism and the behaviors they exhibit during their travels. The research data was collected between February 15, 2024, and March 15, 2024, from second-year associate degree students enrolled in the "Volunteer Work" course in the Tourism and Hotel Management, Local Government, and Health Tourism Management programs at Bandırma Onyedi Eylül University's Erdek Vocational School. The data was gathered through online qualitative questionnaires. Participants provided written responses to structured questions, and these responses were analyzed using descriptive analysis techniques via the MAXQDA 2018 software. The findings indicate that most participants preferred private vehicles and public transportation over shared vehicles, bicycles, or electric vehicles. Generation Z participants defined responsible tourism with terms such as the preservation of natural and cultural heritage, environmental awareness, sustainability, support for the local economy, and a sense of responsibility. The majority of participants stated that they engaged in responsible initiatives to recognize and support local cultures and expressed positive attitudes in this regard. Additionally, most participants viewed interactions with different cultures as generally positive experiences. However, it was also found that some participants preferred to avoid cultural interactions and chose to maintain a certain distance.

Key Words: Responsible Tourism, Gen Z, Travel.

Extended Summary

Purpose

The purpose of this study is to determine the perspectives of Generation Z on responsible tourism and the behaviors they exhibit in their travels.

Background

The tourism sector's job creation and economic benefits are currently seen as insufficient (Cheer et al., 2021). This sector significantly exacerbates the environmental, natural, and social impacts of discretionary consumption (Sarac et al., 2019). In contrast, responsible tourism requires balancing competing priorities and recognizing the planet's limits. Responsible tourism, viewed as a way to address the negative impacts of over-tourism and ensure the long-term sustainability of tourism, emphasizes that greater responsibility must be taken to improve tourism in response to the growing demands on the planet (Cheer et al., 2021). According to Goodwin (2014), responsible tourism calls upon tour operators, hotel managers, governments, local communities, and tourists to take responsibility and act to make tourism more sustainable. One of the key factors in the success of responsible tourism is the behavior of tourists themselves.

Tourists with a responsible tourism mindset are careful about the places they visit, respect the culture of the local community, and strive to protect the environment (Güneş, 2018). Lee et al. (2017) stated that tourists' emphasis on responsible travel is generally linked to their views on economic, socio-cultural, and environmental ethical issues. Studies have shown that perceptions, attitudes, and behaviors of tourists sometimes differ across generations (Romera and Le Bigot, 2024; Wang et al., 2023). The Generation Z members mentioned in the study generally refer to individuals born between 1997 and 2012 (Dimock, 2019).

When looking at studies on Generation Z within the scope of responsible tourism, Qiu et al. (2022) found that the behavior intentions of Generation Z tourists based on environmental responsibility are significantly lower. Similarly, Wang et al. (2023) noted that Generation Z's concern and commitment to the well-being of future generations are lower compared to other generations. However, Romera and Le Bigot (2024) stated that Generation Z shows greater commitment to responsible practices than Generation Y. Puiu et al. (2022) highlighted the direct impact of recycling and waste reduction behaviors on Generation Z's sustainable tourism decisions and noted that Generation Z prefers destinations that are less affected by human intervention.

In recent years, Generation Z's role in the tourism sector has been increasingly examined by academics and practitioners. While Generation Z is widely recognized as the most environmentally conscious generation, there is very little empirical research on their eco-friendly travel behaviors (Ribeiro et al., 2023). Romera and Le Bigot (2024) emphasized the need for studies that explore Generation Z's sustainable/responsible behaviors and practices in tourism. Despite the notable research gap regarding Generation Z in the existing literature, Toprak (2023) also pointed out the insufficient number of studies on tourists' perceptions of responsible tourism.

Additionally, İşçi and Güzel's (2018) study found that the concept of responsible tourism was not fully understood in Provincial Culture and Tourism Directorates and was often confused with sustainable tourism, as the two terms were used

interchangeably. This demonstrates that the concept of responsible tourism is still not clearly understood or implemented.

In this context, the limited number of studies examining Generation Z's perceptions and attitudes towards responsible tourism underscores the importance of this research and its methodological focus on qualitative data collection.

Method

The research is designed in a qualitative paradigm. Structured interview questionnaires were developed based on insights from the literature review and aligned with the research objectives. These interview questionnaires were transformed into online qualitative questionnaires. According to Rue (2018), Generation Z prefers messaging over face-to-face communication. Therefore, online qualitative questionnaires will be used to reach this study group and increase participation. These questionnaires will be sent to the study group through online communication channels. Participants will provide written responses to the questions in sequential order.

The study data were collected between February 15, 2024, and March 15, 2024, from students enrolled in the "Volunteer Work" course at Bandırma Onyedi Eylül University Erdek Vocational School, in the Tourism and Hotel Management, Local Administration, and Health Tourism Management programs. The participants, aged 18-27 and in their second year of associate degree programs, provided written responses to structured questions via online qualitative questionnaires. The qualitative data were analyzed using descriptive analysis with MAXQDA 2018 software.

Results

This study aims to determine Generation Z's perspectives on responsible tourism and their behaviors during their travels. Most participants are 20 years old and prefer private cars and public transportation over shared vehicles, bicycles, or electric vehicles for their travels.

Generation Z participants define responsible tourism as the preservation of natural and cultural heritage, environmental sensitivity and sustainability, support for the local economy, and a sense of responsibility. This finding was derived from the compilation of various expressions from the 28 participants. These definitions align with the economic, socio-cultural, and environmental ethical components of responsible tourism (RQ: 1). Most participants try to contribute economically to local development by shopping from local businesses during their travels (RQ: 2). It was found that Generation Z participants exhibit behaviors such as visiting historical and cultural sites, participating in local events, interacting with local people, and using local products to get to know local cultures. These findings indicate that Generation Z engages in responsible initiatives to recognize and support local cultures and holds positive attitudes towards this (RQ: 3).

The majority of Generation Z participants carefully and diligently protect natural and cultural resources by not littering and by picking up trash. It was determined that participants are conscious of their responsibilities towards the natural environment and cultural resources and act accordingly (RQ: 4, 5).

It was found that most Generation Z participants prefer to interact with different cultures through acquiring new experiences, a desire to learn foreign languages, and

communication (RQ: 6). However, some participants expressed hesitancy about communicating with local people. While many valued cultural interaction, some preferred to maintain a certain distance or avoid interaction altogether (RQ: 7). The study results showed that while most participants view interacting with different cultures as a positive experience, a subset prefers to maintain distance, indicating a diversity of attitudes within Generation Z.

1. Giriş

Turizm sektörünün iş yaratma kapasitesi ve sağladığı ekonomik faydaların, sektörün çevresel ve sosyal maliyetleriyle kıyaslandığında yetersiz kaldığı görülmektedir (Cheer ve diğ., 2021). Ayrıca, bu sektör keyfi tüketimin çevresel, doğal ve sosyal etkilerini artırmaktadır (Sarac ve diğ., 2019). Buna karşın sorumlu turizm ise rekabet eden öncelikler arasında denge kurmayı ve gezegenin sınırlarını kabul etmeyi gerektirmektedir. Sorumlu turizm, aşırı turizmin olumsuz etkileriyle başa çıkmak ve turizmin uzun vadeli sürdürülebilirliğini sağlamak için bir yaklaşım olarak görülmektedir. Bu anlayış, gezegenin artan talepleri karşısında daha fazla sorumluluk alınmasını gerektirmektedir (Cheer ve diğ., 2021). Goodwin'e (2014) göre, sorumlu turizm tur operatörlerini, otel işletmecilerini, hükümetleri, yerel halkı ve turistleri, turizmi daha sürdürülebilir hale getirmek için sorumluluk almaya çağırmaktadır. Sorumlu turizmin başarısında büyük rol oynayan unsurlardan biri de turistlerin gösterdikleri davranışlardır.

Sorumlu turizm anlayışına sahip turistler: ziyaret ettikleri yerlerdeki mekanlara, toplumun kültürüne ve çevrenin korunmasına özen göstermektedir (Güneş, 2018). Lee ve diğ. (2017) turistlerin sorumlu seyahate verdikleri önemin, genellikle ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etik sorunlara olan bakış açılarına bağlı olduğunu ifade etmiştir. Yapılan çalışmalarda turist algı, tutum ve davranışların kuşaklara göre yer yer farklılaştığı görülmüştür (Romera ve Le Bigot, 2024; Wang ve diğ., 2023). Bu çalışmada Z kuşağı, genellikle 1997 ve 2012 yılları arasında doğan bireyleri ifade etmektedir (Dimock, 2019).

Sorumlu turizm kapsamında Z kuşağına yönelik çalışmalara bakıldığında, Qiu ve diğ. (2022), Z kuşağı turistlerinin çevresel sorumluluk bilincine dayalı davranış niyetlerinin düşük olduğunu belirtmiştir. Wang ve diğ. (2023) ise Z kuşağının gelecek nesillerin refahına yönelik endişe ve bağlılıklarının diğer kuşaklara göre daha düşük olduğunu vurgulamıştır. Buna karşılık, Romera ve Le Bigot (2024), Z kuşağının sorumlu uygulamalara Y kuşağına kıyasla daha büyük bir bağlılık gösterdiğini öne sürmüştür. Bu çelişkili bulgular, Z kuşağının sorumlu turizm davranışlarının daha ayrıntılı incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Son yıllarda Z kuşağının turizm alanındaki rolü, akademisyenler ve uygulayıcılar arasında artan bir ilgiyle ele alınmaktadır. Z kuşağı, yaygın olarak yüksek çevre bilincine sahip nesil olarak kabul edilmekle birlikte, bu neslin çevre dostu seyahat davranışları hakkında çok az ampirik araştırma bulunmaktadır (Ribeiro ve diğ., 2023). Z kuşağının turizmdeki sürdürülebilir/sorumlu davranışlarını ve uygulamalarını araştıran çalışmalara ihtiyaç duyulduğu Romera ve Le Bigot (2024) tarafından vurgulanmıştır. Mevcut literatürde Z kuşağına ilişkin önemli bir araştırma boşluğu olduğu belirtilmekle birlikte, turistlerin sorumlu turizm algısına yönelik yeterli sayıda çalışmanın bulunmadığı da Toprak (2023) tarafından ortaya konulmuştur.

Buna ek olarak, İşçi ve Güzel'in (2018) çalışması, İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinde sorumlu turizm kavramının tam olarak anlaşılmadığını ve genellikle

sürdürülebilir turizmle karıştırıldığını göstermiştir. Bu durum, sorumlu turizm kavramının hâlâ net bir şekilde anlaşılmadığını ve uygulanmadığını göstermektedir.

Bu bağlamda, Z kuşağının sorumlu turizme yönelik algı ve tutumlarını inceleyen sınırlı sayıda araştırma, bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışma, Z kuşağının sorumlu turizme yönelik bakış açılarını ve seyahat davranışlarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

2. Literatür

2.1. Sorumlu Turizm Yaklaşımı

"Sorumlu turizm" kavramı 2002'den itibaren önem kazanmaya başlamıştır (Aylan ve Sezgin, 2021). *"Sorumlu turizm, sürdürülebilirliğin devamlılığı açısından turizmin tüm paydaşlarının katılımıyla destinasyonu korumak ve geliştirmek için yapılan planlamaları doğal ve kültürel mirasın korunması adına sorumluluk bilinciyle gerçekleştiren bir anlayıştır"* (İlban ve diğ., 2023: 202).

Doğal ve kültürel mirasın korunmasının yanı sıra, bilgi paylaşımı, yerel kültürün tanıtımı ve tüm paydaşların etik davranışları, sorumlu turizmin tanımlanmasında önemli faktörler olarak kabul edilmiştir (State ve Bulin, 2016). Ekoturizm, kırsal turizm ve Cittaslow gibi alternatifler, yerel yaşam tarzlarını, gelenekleri, mutfakları ve sosyal hayatı korumayı amaçlayan uygun seçenekler olarak gösterilmiştir. Ayrıca, israfı reddetmesi nedeniyle helal turizm de sorumlu bir turizm alternatifi olarak değerlendirilmiştir (Sarac ve diğ., 2019).

Sorumlu turizm kapsamında turistik faaliyetlerin, Kamerolu yerel halkın yaşam kalitesini artırarak destinasyon sürdürülebilirliğine katkı sağlama potansiyeli olduğu belirlenmiştir (Rasdi, 2022). Hanafiah ve diğ. (2016), Pangkor Adası'ndaki sorumlu turizm uygulamalarının yerel halkın yaşam kalitesine olumlu katkı sağladığını belirtmiştir. Leslie (2012) ise sorumlu turizmde destinasyon topluluklarının karar alma süreçlerine aktif katılımını vurgulamıştır.

2.2. Sorumlu Turizm ve Z kuşağı

Kim ve Lee (2015), sorumlu turizm pazarını motivasyonlarına göre altı kategoriye ayırmıştır: günlük hayattan kaçış ve rahatlama arayıcıları (%19,15), genel düşük motivasyonlular (%7,8), aile birliği arayıcıları (%21,18), çeşitli deneyim arayıcıları (%12,77), yenilik ve öğrenme arayıcıları (%22,46) ve her şeyi isteyenler (%16,55). Bu sınıflandırma, turistlerin sorumlu turizm anlayışını şekillendiren farklı motivasyonel faktörleri göstermektedir. Weeden (2011), sorumlu turistlerin tatillerinden beklentilerini şu şekilde sıralamıştır: Bağımsız seyahat etme, yerel alışveriş yapma, toplu taşıma kullanma, açık havada vakit geçirme, yerel halk ile iletişim kurma, yerel gelenekleri gözlemlenme ve yerel adetlere saygı gösterme. Başka bir çalışmada, Çin'deki iki UNESCO Dünya Doğa Mirası alanında bulunan turistlerin, turizmin olumsuz etkilerine dair farkındalıkları arttıkça, bu durumu önlemek veya minimize etmek için sorumluluk hissetme eğiliminde oldukları belirlenmiştir (Gao ve diğ., 2016).

Yeni Zelanda'ya gelen Z Kuşağı turistlerin, diğer kuşaklara kıyasla kaynak tasarrufuyla ve yerel gıda satın alma ile ilgili sürdürülebilir uygulamalarla daha fazla ilgilenen "Çevresel" veya "Karma Çevresel" segmentlere ait olma olasılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Prayag ve diğ., 2022). Schönherr ve Pikkemat'in (2023) çalışmasında, Z kuşağının çevresel tutumlarının sosyal baskı, sosyal medya ve

COVID-19 pandemisiyle tetiklendiği belirtilmiştir. Ayrıca, turistik davranış niyetlerinde iklim dostu seyahat, yerinde hareketlilik, atıkların önlenmesi ve ekonomik ile sosyal sürdürülebilirliğe vurgu yaptıkları ifade edilmiştir.

Ribeiro ve diğ. (2023), İngiltere'deki Z Kuşağı gezginlerinin çevre dostu seyahat davranışlarını, olumlu tutumları ve fedakârlık isteklerinin önemli ölçüde etkilediğini belirtmiştir. Hindistan'da bu neslin doğa ile duygusal bağı, farkındalığı ve bir olma hissi sürdürülebilir turist kimliklerinin oluşumunda önemli olduğu tespit edilmiştir (Mandić ve diğ., 2023). Bu bulgulardan anlaşıldığı üzere Z Kuşağı çevresel bilinç ve çevre yanlısı seyahat davranışlarına eğilim göstermektedir.

Literatürde, sorumlu turizmin doğal ve kültürel mirasın korunması, yerel ekonomilerin desteklenmesi ve toplulukların refahı üzerindeki olumlu etkileri sıklıkla vurgulanmaktadır. Ancak, Z kuşağının bu anlayışı nasıl algıladığı ve seyahatlerinde nasıl uyguladığına dair yeterli bilgi bulunmamaktadır.

3. Yöntem

Çalışma, Z kuşağının sorumlu turizme bakış açılarını ve tatillerindeki sorumlu davranışlarını anlamayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Nitel araştırma, katılımcıların deneyimlerini, algılarını ve motivasyonlarını ayrıntılı ve kapsamlı bir şekilde ortaya koymaya olanak tanımaktadır (Patton, 2002). Özellikle turizm gibi sosyal ve kişisel deneyimlerin ön planda olduğu bir alanda, nitel yöntem katılımcıların duygu ve düşüncelerini daha derinlemesine keşfetmek için ideal bir yöntemdir. Araştırma, T.C. Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu tarafından incelenmiş ve 01.02.2024 tarihli 2024-2 sayılı Karar ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

Literatüre ve araştırmanın amacına göre yapılandırılmış görüşme soru formları hazırlanmıştır. Bu görüşme soru formları çevrim içi nitel soru formlarına dönüştürülmüştür. Rue'nun (2018) ifadesine göre, Z Kuşağı yüz yüze iletişim yerine mesajlaşmayı tercih etmektedir. Bu nedenle çalışma grubuna ulaşmak ve katılımı artırmak amacıyla çevrim içi nitel soru formları kullanılmıştır. Katılımcılardan, yapılandırılmış soru formundaki soruları yazılı olarak yanıtlamaları istenmiştir.

Kozak (2018: 97), yazılı olarak yanıtlanan görüşme formlarını "açık uçlu soru formu" olarak tanımlamıştır. Bu yöntem nitel araştırma yöntemlerinde bir veri toplama aracı olarak kullanılmaktadır. "Bu soru formları bir bakıma görüşme yönteminin yazılı hale getirilmiş biçimidir. Soru yazılı olarak açık uçlu hazırlanmakta ve katılımcıların da yanıtlarını aynı form üzerinde yazılı olarak vermeleri istenmektedir (Kozak, 2018: 97)." Hazırlanan açık uçlu sorularla veriler elde edilmiştir.

Braun ve diğ. (2021), çevrim içi nitel soru formlarının, araştırmacıların ilgilendiği bağlamın kapsamlı açıklamalarını sağlamada etkili olduğunu belirtmiştir. Braun ve Clarke (2013) ise, bu tür formların, tüm katılımcılara aynı sırada ve aynı şekilde sunulduğunu, cevap seçenekleri yerine katılımcıların kendi ifadelerini kullanmalarına olanak tanıdığını vurgulamıştır.

Sorumlu turizm literatürüne dayanarak, çalışmanın amacı doğrultusunda, 3 demografik ve 7 açık uçlu sorudan oluşan bir nitel soru formu hazırlanmıştır. Başvurulan kaynaklar ve soruların yapısı Tablo 1'de detaylı bir şekilde gösterilmiştir. Hazırlanan soru formları, "Google Formlar" platformu aracılığıyla çevrim içi soru formu formatına dönüştürülmüştür.

Soru formları, Turizm İşletmeciliği alanında uzman iki Doçent ve bir Dr. Öğretim Üyesi tarafından incelenmiştir. Soruların imla ve anlatım açısından uygunluğu ile araştırmancının amacını karşılayıp karşılamadığı değerlendirilmiştir. Uzman geri bildirimleri doğrultusunda, Z kuşağının seyahatlerindeki sorumlu davranışlarını ölçmek için bir filtre sorusu eklenmiştir: "En az yılda bir kez turistik seyahate çıkarım." Bu soruya "Evet" cevabı veren katılımcıların yanıtları analiz edilmiştir. Ardından formu geliştirmek amacı ile hazırlanan soru formu ile bir pilot test yapılmıştır. Bu soru formları katılımcıların e-posta adreslerine gönderilmiştir. Pilot çalışmada 17 katılımcıya ulaşılmıştır. Alınan cevaplar ve uzman görüşleri doğrultusunda soru formu son haline getirilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Çevrim İçi Nitel Soru Formu ve Faydalanılan Kaynaklar

<p>En az yılda 1 kez turistik seyahate çıkarım. (Eğer bu soruya "evet" cevabı verebiliyorsanız, soruları cevaplamaya devam edebilirsiniz.)</p> <p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>Soruları yaptığınız turistik seyahatleri düşünerek cevaplayınız.</p> <p>Katılımcılar ile ilgili genel bilgi verici sorular</p> <ol style="list-style-type: none"> Yaşınız: Cinsiyetiniz: Turistik seyahatinizde hangi ulaşım şeklini tercih ettiniz? <ul style="list-style-type: none"> ☐ Toplu taşıma araçları ☐ Özel araçlar ☐ Yaya ve Bisiklet Ulaşımı ☐ Elektrikli Araçlar ☐ Paylaşımlı araçla ulaşım (Bireylerin araçlarını başkalarıyla paylaşarak ulaşım maliyetlerini ve kaynak kullanımını azaltmalarını sağlayan bir sistem) 	<p>(Oui ve diğ., 2022; Wang ve diğ., 2023)</p>
Araştırma Soruları (AS)	
Sorumlu Turizm Algılamaları	
1. Sorumlu turizmi nasıl tanımlarsınız?	(Toprak, 2023)
Sorumlu Turizm Davranışları	
Yerel Topluluğa Katkı	
2. Tatil yaptığınızda, yerel esnafı ve topluluğu desteklemeye özen gösterir misiniz? Bu doğrultuda ne gibi hamlelerde bulunursunuz?	(Lee ve diğ., 2017; Weeden, 2011)
3. Yerel kültürleri daha yakından tanımak adına hangi aktiviteleri tercih edersiniz?	
Doğal ve Kültürel Kaynakları Koruma	
4. Seyahat ettiğiniz yerlerde doğal ve kültürel kaynakları koruma konusunda neler yaparsınız?	(Gao ve diğ., 2016; Güneş, 2018; Wang ve diğ., 2023; Weeden, 2011)
5. Doğa rezervleri ve kültürel koruma alanlarına saygınızı nasıl gösterirsiniz?	
Sosyal Etkileşim ve Kültürel Değişim	
6. Farklı kültürlerle etkileşim kurmayı sever misiniz, seviyorsanız sevmeye sebebınız nedir?	(Gao ve diğ., 2016; Güneş, 2018; Wang ve diğ., 2023; Weeden, 2011)
7. Seyahat ettiğiniz yerlerde yerel halkla daha yakın bir etkileşim içinde olmayı tercih eder misiniz ve bu konuda ne gibi girişimlerde bulunursunuz?	

3.1. Çalışma Grubu

Katılımcı seçiminde amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı, amaçsal örneklemede, evreni temsil ettiğini ve evrenin tipik bir örneği olduğunu düşündüğü alt bir grubu örnekleme olarak seçmektedir (Sencer ve Sencer, 1978). Nitel araştırmalarda, büyük gruplar yerine, araştırmanın amaçlarını karşılayacak ve detaylı veri sağlayabilecek örneklemlerin belirlenmesi yeterli görülmektedir (Coyne, 1997).

Çalışmanın katılımcıları, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Erdek Meslek Yüksekokulu'nun Turizm ve Otel İşletmeciliği, Yerel Yönetimler ve Sağlık Turizmi İşletmeciliği programlarında öğrenim gören, 18-27 yaş arası 2. sınıf öğrencilerinden seçilmiştir. Bu öğrenciler, "Gönüllülük Çalışmaları" dersi kapsamında gönüllülük projeleri yürüten bireylerdir. Katılımcıların, "Gönüllülük Çalışmaları" dersi kapsamında geri dönüşüm, çevre temizliği ve dezavantajlı gruplara yönelik projelerde yer almış olmaları, sürdürülebilirlik ve sorumlu davranış konularında pratik deneyimlere sahip olmalarını sağlamıştır. Bu özellikleri, çalışmanın amaçlarını destekleyecek niteliktedir.

Çevrim içi nitel soru formları, 15 Şubat-15 Mart 2024 tarihleri arasında 350 Z kuşağı öğrencisine e-posta yoluyla gönderilmiştir. Gönderilen formlardan 35'i cevaplanmıştır. Katılımcılar, formu doldurmadan önce bilgilendirme metnini okuyarak onam vermiştir. "En az yılda bir kez turistik seyahate çıkarım" şeklindeki filtre sorusunu "Hayır" olarak yanıtlayan katılımcılar analize dahil edilmemiştir. Bu süreç sonunda, 28 katılımcının yanıtları analiz için uygun bulunmuştur. Katılımcılar, analiz sırasında K1'den K28'e kadar kodlanmıştır. Ek 1: Tablo 2, katılımcıları tanımlamaktadır.

Tablo 2'ye göre 28 kişilik çalışma grubunda, yaş dağılımı şu şekildedir: 20 yaşında olan katılımcıların sayısı 10; 19 yaşında olan katılımcılar, 6; 21 yaşında olan katılımcılar 5; 22 yaşında olan katılımcılar 1; 23 yaşında olan katılımcılar 3; 24 yaşında olan katılımcılar 1; 25 yaşında olan katılımcılar ise 2 kişidir. Grubun cinsiyet dağılımı ise 12 erkek ve 16 kadındır. Sağlık Turizmi İşletmeciliği bölümünden 12, Yerel Yönetimler bölümünden 12 ve Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümünden 3 kişi katılmıştır. Katılımcıların seyahatlerinde en çok öncelik verdikleri ilk iki ulaşım tercihi özel araçlar ve toplu taşıma araçları olarak belirlenmiştir. Özel araçlar 15 kişi, toplu taşıma araçları 13 kişi tarafından tercih edilmiştir. Ayrıca, yaya ve bisiklet ulaşımı 3 kişi, elektrikli araçlar 3 kişi ve paylaşımlı ulaşım 1 kişi tarafından tercih edilmiştir.

3.2. Analiz

28 katılımcıya ait cevaplar "Google Formlar" üzerinden "Excel" formatında dışarıya aktarılmıştır. Katılımcı cevapları Word dosyasına aktarılarak derlenmiş ve imla hataları düzeltilmiştir. İkinci aşamada, Word dosyasındaki veriler MAXQDA 2018 paket programı kullanılarak nitel veriler betimsel analiz ile değerlendirilmiştir.

Betimsel analiz, nitel veri analizi yöntemlerinden biri olup, çeşitli veri toplama teknikleriyle elde edilen verilerin önceden belirlenmiş temalar doğrultusunda özetlenmesini ve yorumlanmasını içermektedir. Bu yöntemde, bireylerin görüşleri doğrudan alıntılarla desteklenerek okuyucuya aktarılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2003; Özdemir, 2010).

Elde edilen yanıtlar, betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmeye alınmıştır. Analiz sürecinde ilk olarak, MAXQDA 2018 yazılımı kullanılarak yanıtlar temalara göre düzenlenmiş ve literatürle uyumlu ana temalar belirlenmiştir. Bu temalar altında, yanıtlar kategorilere ayrılmış ve anlamlı bir bütün oluşturulmuştur. Ayrıca, kategoriler

belirlenirken katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılar yapılmış, böylece verilerin zenginliği korunmuştur.

Bazı durumlarda, katılımcılar birden fazla kategoriye atıfta bulunmuştur. Bu nedenle, bir katılımcının yanıtı birden fazla tema altında kodlanmıştır. Bu süreç, verilerin anlamlı bir şekilde analiz edilmesine ve Z kuşağının sorumlu turizm algısına dair daha kapsamlı bir bakış açısı sunulmasına olanak sağlamıştır.

3.3. Geçerlilik ve Güvenilirlik Stratejileri

Bilimsel araştırmaların değeri, bulgularının geçerlilik ve güvenilirliğine bağlıdır. Nitel araştırmalarda iç geçerlilik, araştırmanın bulgularının inandırıcılığını; dış geçerlilik ise elde edilen bulguların farklı bağlamlara aktarılabilirliğini ifade etmektedir (Arslan, 2022). Lincoln ve Guba (1985), nitel araştırmalarda inandırıcılığı artırmak için çeşitli teknikler geliştirmiştir.

Bu çalışmada, inandırıcılık sağlamak amacıyla akran bilgilendirmesi yöntemi uygulanmıştır (Miles ve Jozefowicz-Simbeni, 2010). Araştırma sürecine dahil olmayan bir akademisyen, ham verileri analiz etmiş ve bulguların doğruluğunu incelemiştir. İnceleme sonucunda herhangi bir çelişki tespit edilmemiştir.

Dış geçerliliği sağlamak için çalışmanın bağlamı, katılımcıları, çalışma ortamı ve koşulları detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bu yaklaşım, elde edilen bulguların farklı bağlamlara ve katılımcı gruplarına aktarılabilirliğini artırmayı hedeflemiştir (Arslan, 2021; Arslan, 2022; Braun ve Clarke, 2013). Amaçlı örnekleme yöntemi, Z kuşağı katılımcılarından zengin veri elde edilmesini sağlamıştır. Çevrim içi nitel soru formunun tasarımı ve örnekleme ulaşım süreci ayrıntılı bir şekilde açıklanmış, böylece verilerin derinliği artırılmıştır.

Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak için tutarlılık; dış güvenilirlik için ise doğrulanabilirlik ölçütleri esas alınmıştır (Lincoln ve Guba, 1985; Guba, 1981). Kodlayıcılar arası güvenilirlik tekniği kullanılarak, araştırma sürecine dahil olmayan bir akademisyenin oluşturulan temaları incelemesi sağlanmış ve bu temalar, akademisyenin kendi oluşturduğu temalarla karşılaştırılmıştır (Creswell, 2016).

Araştırmanın doğrulanabilirliğini sağlamak amacıyla süreç açık ve gerekçeli bir şekilde raporlanmıştır. Belirlenen temalar, katılımcılardan alınan doğrudan alıntılarla desteklenerek bulguların güvenilirliği artırılmıştır.

4. Bulgular ve Tartışma

4.1. Sorumlu Turizm Tanımlamaları

Sorumlu turizm K9, K13, K16, K17, K19 ve K23 tarafından *doğal ve kültürel mirasın korunması* olarak, K8, K11, K17, K18, K22 ve K28 tarafından *çevreye duyarlılık ve sürdürülebilirlik* olarak, K13, K15 ve K17 tarafından *yerel ekonomiye destek* olarak, K1, K2, K3, K5, K10, K14, K18, K15, K17, K20, K25, K26, K27 ve K28 tarafından *sorumluluk bilinci* olarak ifade edilmiştir. Katılımcıların sorumlu turizm ifadeleri Katılımcıların sorumlu turizm tanımlamaları, Lee ve diğ.'nin (2017) sorumlu turizm kavramının ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel yönlerini kapsayan ifadeleri ile uyum göstermektedir. K4, K6, K7, K12, K21 ve K24 soruya cevap vermemiştir. Bazı katılımcı cevapları şu şekildedir.

Katılımcı 23, Kadın: "Turizmin tüm paydaşlarının katılımıyla destinasyonu ve kültürel mirası korumak için yapılan planlamaları kapsayan anlayıştır."

Katılımcı 28, Kadın: "Negatif etkiyi azaltan çevreye duyarlı olan turizm."

Katılımcı 15, Kadın: "Gittiğimiz yerlerde zincir işletmelere değil de yerel halkın olduğu yerleri ziyaret edip para olarak destek çıkarsak daha iyi olur."

Katılımcı 14, Erkek: "Turistin gittiği yeri rahatsız etmeyerek ve etrafı kirletmeyerek sorumlu davranması."

Yerel Topluluğa Katkı

Katılımcıların tatilleri sırasında yerel kültürleri tanımak ve yerel ekonomiyi desteklemek adına farklı girişimleri olduğu belirlenmiştir. K7, K18, K24 ve K26 yerel topluluğa katkı sağlamadığını ifade etmiştir. Katılımcılardan K3, K4, K5, K6, K8, K9, K10, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K19, K20, K21, K23, K25 ve K28'in yerel ekonomiyi destekleme girişimleri çoğunlukla yerel esnaftan alışveriş yapma şeklinde gerçekleşmiştir. K1, K2, K11, K22 ve K27, öğrenci oldukları için maddi olanaklarının sınırlı olduğunu ve bu sebeple yerel ekonomiye ancak kısıtlı düzeyde destek sağlayabileceklerini belirtmiştir. Çalışmanın bulguları, katılımcıların büyük bir kısmının yerel halkın yaşam kalitesini artırmaya yönelik ekonomik katkılar sağladığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, Rasdi'nin (2022) turistik faaliyetlerin yerel toplulukların yaşam kalitesini artırma potansiyeline ilişkin vurgusunu desteklemektedir. Bu bulguları destekleyen katılımcı ifadeleri ise şöyledir:

Katılımcı 25, Erkek: "Gittiğim yerlerde zincir marketler ve küresel mağazalar yerine daha çok yerel esnafı tercih ediyorum."

Katılımcı 14, Erkek: "Evet AVM'den yiyecek içecek almayıp esnaf lokantasında yerim ve mahallenin bakkalından ihtiyaçlarımı alırım."

Katılımcıların yerel kültürleri tanıma konusunda farklı aktiviteleri tercih ettikleri belirlenmiştir. Katılımcılardan K1, K5, K6, K7, K8, K9, K11, K15, K18, K21, K22, K23, K24, K25, K26 ve K27 tarihi ve kültürel alanları ziyaret etmeyi tercih ederken, K4, K12, K14, K16, K17 ve K20 yerel etkinliklere katılmayı, K2, K3, K10, K13 ve K25 yerel halkla etkileşimde bulunmayı, K14, K19 ve K28 gibi bazıları ise yöresel ürünleri kullanmayı tercih ettiği belirlenmiştir. Bu konu ile ilgili katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

Katılımcı 25, Erkek: "Oradaki tarihi yerleri ziyaret eder, yerel halk ile daha fazla iletişim kurmayı gayret ederim."

Katılımcı 14, Erkek: "Düğünlerine gitmek, yerel yemeklerini denemek."

Katılımcı 13, Kadın: "Alışveriş esnasında sohbet etmeye başlarım ve bulunduğum yerle ilgili bilgi edinmeye çalışırım."

Doğal ve Kültürel Kaynakları Koruma

Katılımcıların çoğunluğunun, turistik seyahat ettikleri yerlerde çevreyi koruma ve doğal-kültürel kaynaklara saygı gösterme konusunda çeşitli eylemlerde bulunmayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Bu eylemleri K1, K2, K3, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K14, K16, K17, K18, K19, K21, K22, K23, K27 ve K28 doğal ve kültürel kaynaklara

dikkatli ve özenli davranarak, K1, K2, K7, K9, K10, K13, K14, K15, K17, K20, K22, K24, K25 ve K26 çöpleri yere atmamaya ve yerdeki çöpleri toplayarak göstermiştir. Sadece K4 bu kapsamda sorulan iki soruya cevap vermemiştir. Katılımcıların doğal ve kültürel alanları koruma eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır. Bu çalışmanın bulguları Prayag ve diğ.'nin (2022) Z kuşağı turistlerin, sürdürülebilir uygulamalarla daha fazla ilgilenen "çevreci" gruplara dâhil olma olasılığının daha yüksek olduğu tespitine benzerdir. Katılımcıların bu yöndeki cevapları şu şekildedir:

Katılımcı 20, Erkek: "Seyahat ettiğim yerlerde gördüğüm diğer çöpleri, atıkları toplamaya dikkat ederim. Yanımda yere çöp atan varsa uyarırım."

Katılımcı 3, Kadın: "Dolaştığım yerlerde tarihi geçmiş olan bir şeyler varsa onlara dokunmam, karşıdan incelerim."

Katılımcı 2, Kadın: "Heykel sanatına dikkat ederim, kırmam, yazılar yazmam, yerlerine çöp atmam."

Katılımcı 22, Erkek: "Ormanlık alana gittiğim zaman çöp ve cam kırıklarını orda bırakmam vb."

Sosyal Etkileşim ve Kültürel Değişim

Katılımcıların farklı kültürlerle etkileşim kurma şekilleri ve amaçları farklılık göstermiştir. K4, K5, K14, K16, K17, K18, K21, K26 ve K27 AS:6'ya evet, yok veya severim şeklinde cevap vermiştir. K1, K2, K3, K8, K9, K12, K19, K20, K23 ve K25, farklı kültürlerle etkileşim kurarken yeni deneyimler edinme isteği ile hareket etmişlerdir. K6 ve K24 ise yabancı dil öğrenme isteği ile K7, K10, K11, K13, K15, K22, K24 ve K28 ise farklı kültürlerle iletişim kurma isteği ile etkileşimde bulunmuşlardır. Bu bulgulardan yeni deneyimler edinme isteği Kim ve Lee'nin (2015) Kore'deki sorumlu turizm pazarındaki turistlerin çeşitli deneyim arayıcıları segmenti ile benzerlik göstermiştir. Çalışma bulgusu mevcut literatürü desteklemektedir. Weeden (2011) gerçekleştirdiği çalışmasında sorumlu turistlerin tatillerinden bekledikleri temel özellikler arasında yerel halkla kendi dilinde iletişim kurma davranışı olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmada dil öğrenme isteği ve farklı kültürlerle iletişim kurma isteği bulguları yukarıdaki çalışmayı (Weeden, 2011) desteklemektedir. Bu konu ile ilgili katılımcı cevapları aşağıdaki gibidir:

Katılımcı 2, Kadın: "Yeni bir şeyler, yeni kültürler, yeni tarzlar, yeni yemekler keşfederim."

Katılımcı 24, Erkek: "Yabancılarla iletişim kurmak yabancı dilimi geliştirmeme fayda sağlıyor. Özellikle yabancılarla iletişim kurmaya özen gösteririm."

Katılımcı 13, Kadın: "Bölgeyle ilgili merakımı gidermek adına yerel halk ile iletişime geçerim ve bu konuda sohbet etmeye çalışırım."

Yerel halkla yakın bir etkileşim içinde olmayı tercih edenler K1, K2, K3, K4, K6, K11, K12, K14, K15, K16, K19, K22, K23, K25 ve K28'dir. K5, K9, K10, K13, K17 ve K20 ise belirli bir mesafeyi korumayı tercih etmiştir. Buna karşılık, K7, K8, K18, K21, K24, K26 ve K27, yerel halkla hiç etkileşimde bulunmamayı tercih ettiği belirlenmiştir. Bu konu ile ilgili katılımcı ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Katılımcı 19, Kadın: "Gittiğim yerlerde yerel halkla iç içe olurum, sohbet ederim, oradaki halkın geçimi turizm sezonuna bağlı ise sezon sonrası geçimlerini nasıl sağladıklarını sorarım."

Katılımcı 20, Erkek: "Mecbur olmadığım sürece yerel halkla iletişim kurmam, nasıl davranıldığına bağlı olarak aynı şekilde karşılık veririm."

Katılımcı 18, Erkek: "Yerel halkla etkileşim içinde olmam tanımadığım insanlar sonucu."

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı, Z kuşağının sorumlu turizme yönelik bakış açılarını ve seyahatlerindeki davranışlarını incelemektir. Çalışma bulguları, katılımcıların çoğunluğunun 20 yaşında olduğunu ve seyahatlerinde en çok özel araç ve toplu taşıma araçlarını tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, paylaşımlı araçlar, bisiklet ve elektrikli araçların tercih edilme oranlarının düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Z kuşağı katılımcıları, sorumlu turizmi *doğal ve kültürel mirasın korunması, çevreye duyarlılık ve sürdürülebilirlik, yerel ekonomiye destek ve sorumluluk bilinci* ile ilişkilendirmiştir. Bu bulgu, 28 katılımcının çeşitli görüşlerinden elde edilen ifadelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu tanımlamalar, literatürde belirtilen ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etik bileşenlerle uyum göstermiştir (AS: 1). Katılımcıların çoğu, turistik seyahatlerinde yerel kalkınmaya ekonomik fayda sağlamaya çalışmakta ve bunu *yerel esnaftan alışveriş yaparak* göstermektedir (AS: 2). Z kuşağı katılımcılar yerel kültürleri tanımak için *tarihi ve kültürel alanları ziyaret etme, yerel etkinliklere katılma, yerel halkla etkileşimde bulunma ve yöresel ürünleri kullanma* davranışlarını sergilediği belirlenmiştir. Bu bulgular, Z kuşağının yerel kültürleri tanımak ve desteklemek yolunda sorumlu girişimlerde bulunduğunu ve bu konuda olumlu tutum sergilediğini göstermiştir (AS: 3).

Z kuşağı katılımcıların çoğunluğu *doğal ve kültürel kaynaklara dikkatli ve özenli davranarak, çöpleri yere atmamaya ve yerdeki çöpleri toplayarak* doğal ve kültürel kaynakları korudukları ortaya çıkmıştır. Katılımcıların çoğunluğunun doğal çevreye ve kültürel kaynaklara karşı sorumluluk bilincine sahip olduğu ve buna göre davrandığı belirlenmiştir (AS: 4, 5).

Z kuşağı katılımcıların *yeni deneyimler edinme isteği, yabancı dil öğrenme isteği ve iletişim kurma* isteği aracılığıyla farklı kültürlerle etkileşim kurmayı tercih ettikleri belirlenmiştir (AS: 6). Fakat yerel halkla iletişim kurma konusunda daha çekimser davrandıkları görülmüştür. Çalışmanın sonucu, katılımcıların farklı kültürlerle etkileşim kurmayı genellikle olumlu bir deneyim olarak gördüğünü göstermiştir. Fakat, *iletişim kurmak* isteyenlerin yanında *belirli bir mesafeyi koruma ve hiç etkileşimde bulunmama* yönünde davranış gösteren katılımcıların da olduğu tespit edilmiştir (AS: 7).

Kısıtlar, Gelecek Çalışmalara Öneriler

- Literatürde turizm algısına yönelik araştırmalar literatürde geniş yer bulmuş olsa da sorumlu turizm algısının bağımsız bir şekilde ele alındığı çalışmalar sınırlıdır. Bu durum, araştırmanın önemli bir kısıtını oluşturmaktadır.
- İlk olarak, örneklem 28 katılımcıdan oluşmaktadır ve nitel tasarım sonuçların genelleştirilmesine izin vermez. Daha geniş ve farklı demografik gruplardan

örneklerle yapılacak çalışmalar, genelleştirilebilir sonuçlar elde etmeye yardımcı olabilir.

- Görüşlerin yüz yüze ortamda alınmaması, katılımcıların cevapları internet ortamından sağlayabilecekleri ön yargısını ortaya çıkarmıştır. Fakat ham verilerdeki kelime hatalarına ve anlam düşüklüklerine bakıldığında katılımcıların kendi görüşlerini yansıttıkları anlaşılmıştır. Gelecek çalışmalarda yüz yüze görüşmeler de dahil edilerek bu tür ön yargıların etkisi azaltılabilir.
- Bu çalışmada katılımcıların ulaşım tercihleri belirlenmiştir. Fakat karbon ayak izi bilinçleri veya bu ulaşım tercihlerinin sebep olduğu karbon ayak izlerine yönelik sorular konu dışı bırakılmıştır. Gelecek çalışmalarda bu konulara değinmek literatüre katkı sağlayacaktır. Bu konuda yapılacak çalışmalar, bireylerin karbon ayak izlerini azaltmaya yönelik bilinçlenmelerine ve daha sürdürülebilir ulaşım seçeneklerini tercih etmelerine katkıda bulunabilir.
- Sorumlu turizm kapsamında çalışmaların turistlerin sorumluluğuna odaklandığı, turizm işletmelerinin ve yerel halkın daha az incelendiği, devletlerin sorumluluğunun göz ardı edildiği belirlenmiştir (Schönherr, 2024). Bu çalışmada Z kuşağı turistleri incelenmiştir. Gelecek çalışmalarda sorumlu turizm kapsamında devletlerin politikaları, yerel halk ve turizm işletmeleri incelenebilir. Özellikle devlet politikalarının sorumlu turizme katkısı ve bu politikaların uygulanabilirliği üzerine yapılacak çalışmalar, politika yapıcılar için değerli bilgiler sunabilir. Turizm işletmelerinin ve yerel halkın sorumlu turizme katılımı ve bu katılımın turizm sektörüne olan olumlu etkileri üzerine yapılacak çalışmalar da sektörel uygulamaların geliştirilmesine yardımcı olabilir.

Teoriye katkısı

Bu çalışma, Z kuşağının sorumlu turizme bakış açılarını ve seyahat davranışlarını incelemiştir. Literatürde Z kuşağını genellikle sürdürülebilir turizm bağlamında ele alan çalışmalardan farklı olarak, bu araştırma sorumlu turizm kavramını temel alarak bireysel tercihler ve davranışları ölçmeyi hedeflemiştir. Bu nedenle sorumlu turizm ve kuşaklar literatürünü genişleterek katkı sağlamıştır. Bu çalışma, Z kuşağının sorumlu turizm kapsamında sergilediği belirli davranışları belirlemiştir. Bu bulgular, literatürdeki boşlukları dolduracak ve gelecekteki çalışmalar için referans oluşturacaktır. Ayrıca, bu çalışmanın bulguları, Z kuşağının sorumlu turizm davranışlarını açıklayan yeni bir teorik modelin geliştirilmesine olanak tanıyabilir.

Uygulamaya katkısı

Bu çalışma, turizm sektöründe önemli bir müşteri grubunu oluşturan Z kuşağının davranışlarının anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Elde edilen bulgular, pazarlama stratejilerinin bu doğrultuda geliştirilmesine ve Z kuşağının sorumlu turizmdeki rolünün daha etkili bir şekilde yönlendirilmesine olanak tanıyabilir. Ayrıca çalışma sonuçları, turizm politika yapıcıları, yerel yönetimler ve endüstri temsilcileri için Z kuşağının seyahat davranışlarını anlama ve bu kuşağın sorumlu turizm alanındaki rolünü daha etkili bir şekilde yönlendirebilmelerine olanak sağlayacaktır.

Bu çalışmada Z kuşağının çevre dostu ulaşım seçeneklerini tercih etmeleri incelenmiş olup bu bulguların şehir içi ulaşım politikalarının geliştirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Özel araçlar ve toplu taşıma yerine, paylaşımlı araç, bisiklet ve elektrikli araç kullanımı teşvik edilebilir. Bu amaçla, sürdürülebilir ulaşım seçenekleri daha erişilebilir hale getirilebilir. Diğer bir politika da turizm eğitim programlarının içerik ve yöntemlerinin geliştirilmesi ile ilgili olabilir. Z kuşağının daha fazla sorumlu turizm davranışları sergilemesine katkıda bulunacak ders içerikleri ile

bilgi birikimleri artırılabilir. Bu çalışma ayrıca, Z kuşağının yerel halkla etkileşim kurma konusunda daha fazla cesaretlendirilmesi için turistik bölgelerde yerel halkla etkileşimi teşvik eden etkinlikler ve programlar düzenlenmesi konusunda fikirler verebilir.

6. Kaynakça

- Arslan, E. (2021). *Turistik Tüketime Kimlik İnşasındaki Rolü, Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Arslan, E. (2022). "Nitel Araştırmalarda Geçerlilik ve Güvenilirlik", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51(Özel Sayı 1), ss. Ö395-Ö407.
- Aylan, K. F. ve Sezgin, M. (2021). *Sorumlu Turizm: Temel İlkeler ve Örnek Uygulamalar*, Ankara: Detay yayıncılık.
- Braun, V., ve Clarke, V. (2013). *Successful Qualitative Research: A Practical Guide for Beginners*, Sage.
- Braun, V., Clarke, V., Boulton, E., Davey, L., ve McEvoy, C. (2021). "The Online Survey as a Qualitative Research Tool", *International Journal of Social Research Methodology*, 24 (6), ss. 641-654.
- Cheer, J. M., Ting, H. ve Leong, C. M. (2021). "Responsible Tourism: A New Era of Responsibility", *Journal of Responsible Tourism Management*, 1 (1), ss. 1-17.
- Coyne, I. T. (1997). "Sampling in Qualitative Research. Purposeful And Theoretical Sampling; Merging Or Clear Boundaries?" *Journal of Advanced Nursing*, 26 (3), ss. 623-630.
- Creswell, J. W. (2016). *30 Essential Skills for the Qualitative Researcher*, Sage.
- Dimock, M. (2019). "Defining Generations: Where Millennials End and Generation Z Begins." <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/01/17/where-millennials-end-and-generation-z-begins/>
- Gao, J., Huang, Z., ve Zhang, C. (2017). "Tourists' Perceptions of Responsibility: An Application of Norm-Activation Theory", *Journal of Sustainable Tourism*, 25 (2), ss. 276-291.
- Goodwin, H. (2014, October 12). "Cape Town Declaration on Responsible Tourism", <https://responsibletourismpartnership.org/cape-town-declaration-on-responsible-tourism/> (25.11.2023).
- Guba, E. G. (1981). "Criteria for assessing the trustworthiness of naturalistic inquiries", *Educational Communication and Technology Journal*, 29 (2), ss. 75-91.
- Güneş, G. (2018). "Doğal ve Kültürel Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı Bağlamında Sorumlu Turizm", *Uluslararası Kentleşme ve Çevre Sorunları Sempozyumu*, ss. 218-225.
- Hanafiah, M. H., Jamaluddin, M. R. ve Zulkifly, M. I. (2016). "Tourism Development and Responsible Practices", *Asian Journal of Behavioural Studies*, 1 (1), ss. 41-48.
- İlban, M. O., Gümrükçü, S. ve Yıldız, N. (2023). "Sürdürülebilir Turizm Çalışmalarında Sorumlu Turizm", *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 7 (1), ss. 201-210.
- İşçi, C., ve Güzel, B. (2018). "İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri Bakış Açısıyla Sorumlu Turizm", *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 10 (2), ss. 11-25.
- Kim, K. H., ve Lee, S. M. (2015). "Segmenting Responsible Tourists by Motivation-Focusing on Domestic Tourism", *Journal of Agricultural Extension & Community Development*, 22 (3), ss. 245-260.
- Kozak, M. (2018). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayımlar İlkeleri*, Güncellenmiş 4. Baskı. Detay Yayıncılık.
- Lee, H. Y., Bonn, M. A., Reid, E. L. ve Kim, W. G. (2017). "Differences in Tourist Ethical Judgment and Responsible Tourism Intention: An Ethical Scenario Approach", *Tourism Management*, 60, ss. 298-307.

- Leslie, D. (Ed.). (2012). *Responsible tourism: Concepts, theory and practice*, CABI.
- Lincoln, Y. ve Guba, E. (1985). *Naturalistic inquiry: Establishing Trustworthiness*, Beverly Hills.
- Mandić, A., Walia, S. ve Kautish, P. (2023). "The Antecedents of Pro-environmental tourist behaviour of Gen Z: An Eastern Society Perspective", *Anatolia*, ss.1-18.
- Miles, B. W., ve Jozefowicz-Simbeni, D. M. H. (2010). "Naturalistic inquiry", içinde, Thyer, B. A. (Editor), *The Handbook of Social Work Research Methods*, ss. 722-745. Sage.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), ss. 323-343.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. Sage Publications.
- Prayag, G., Aquino, R. S., Hall, C. M., Chen, N. ve Fieger, P. (2022). "Is Gen Z Really that Different? Environmental Attitudes, Travel Behaviours and Sustainability Practices of International Tourists to Canterbury, New Zealand", *Journal of Sustainable Tourism*, ss. 1-22.
- Puiu, S., Velea, L., Udristoiu, M. T. ve Gallo, A. (2022). "A behavioral approach to the Tourism Consumer Decisions of Generation Z", *Behavioral Sciences*, 12 (9), ss. 320.
- Qiu, H., Wang, X., Morrison, A. M., Kelly, C. ve Wei, W. (2022). "From Ownership to Responsibility: Extending the Theory of Planned Behavior to Predict Tourist Environmentally Responsible Behavioral Intentions", *Journal of Sustainable Tourism*, ss. 1-24.
- Rasdi, A. L. M., Som, A. P. M., Azinuddin, M., Nasir, M. N. M., ve Khan, N. F. A. H. (2022). Local community perspective on responsible tourism and destination sustainability. *Planning Malaysia: Journal of the Malaysian Institute of Planners*, 20(3), 255-269.
- Ribeiro, M. A., Seyfi, S., Elhoushy, S., Woosnam, K. M. ve Patwardhan, V. (2023). "Determinants of Generation Z Pro-Environmental Travel Behaviour: The Moderating Role of Green Consumption Values", *Journal of Sustainable Tourism*, ss. 1-21.
- Romera, F. ve Le Bigot, E. (2024). "Sustainable Tourism for Sustainable Development: Is Generation Z Greener than Millennials?", İçinde S. Seyfi, C M. Hall ve M. Strzelecka (Editörler), *Gen Z, Tourism, and Sustainable Consumption*, ss. 18-29. Routledge.
- Rue, P. (2018). "Make Way, Millennials, Here Comes Gen Z", *About Campus*, 23 (3), ss. 5-12.
- Sarac, O., Batman, O. ve Kiper, V. O. (2019). "Comparing Hedonism with Responsible Tourism Diversities", *Journal of Tourismology*, 5 (2), ss. 151-170.
- Schönherr, S. (2024). "Tourism actors' responsible behavior: A systematic literature review", *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 48 (4), ss. 671-683.
- Schönherr, S. ve Pikkemaat, B. (2023). "Young peoples' environmentally sustainable tourism attitude and responsible behavioral intention", *Tourism Review*, 79 (4), ss. 939-952.
- Sencer, M. ve Sencer, Y. (1978). *Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim*, Doğan Basımevi, Ankara.
- State, O. ve Bulin, D., (2016). "Aspects of Responsible Tourism – A Quantitative Approach", *Amfiteatru Economic*, 18(Special Issue No. 10), ss. 781-797.
- Toprak, I. (2023). *İstanbul'a Seyahat Eden Turistlerin Sorumlu Turizm Algıları*, Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Batman.

- Wang, G., Yao, Y., Ren, L., Zhang, S. ve Zhu, M. (2023). "Examining the Role of Generativity on Tourists' Environmentally Responsible Behavior: An Inter-generational Comparison", *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 57, ss. 303-314.
- Weeden, C. (2011). "Responsible Tourist Motivation: How Valuable is the Schwartz Value Survey?", *Journal of Ecotourism*, 10 (3), ss. 214-234.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Ek 1: Tablo 2. Katılımcılara Ait Bilgiler

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Ulaşım tercihlerinizde hangi seçeneklere öncelik verirsiniz? En çok öncelik verdiğiniz ilk iki ulaşım tercihinizi işaretleyiniz.
Katılımcı 1	20	Erkek	Toplu taşıma araçları, Özel araçlar
Katılımcı 2	20	Kadın	Toplu taşıma araçları
Katılımcı 3	19	Kadın	Toplu taşıma araçları, Yaya ve Bisiklet Ulaşımı
Katılımcı 4	19	Kadın	Toplu taşıma araçları, Elektrikli Araçlar
Katılımcı 5	20	Kadın	Özel araçlar
Katılımcı 6	20	Erkek	Özel araçlar
Katılımcı 7	19	Erkek	Özel araçlar
Katılımcı 8	21	Erkek	Özel araçlar
Katılımcı 9	19	Kadın	Özel araçlar
Katılımcı 10	19	Kadın	Toplu taşıma araçları, Yaya ve Bisiklet Ulaşımı
Katılımcı 11	19	Kadın	Toplu taşıma araçları, Özel araçlar
Katılımcı 12	24	Kadın	Toplu taşıma araçları, Özel araçlar
Katılımcı 13	23	Kadın	Toplu taşıma araçları
Katılımcı 14	21	Erkek	Toplu taşıma araçları, Yaya ve Bisiklet Ulaşımı
Katılımcı 15	23	Kadın	Toplu taşıma araçları, Özel araçlar, Paylaşımlı ulaşım
Katılımcı 16	20	Kadın	Toplu taşıma araçları, Özel araçlar
Katılımcı 17	21	Kadın	Özel araçlar
Katılımcı 18	21	Erkek	Toplu taşıma araçları, Özel araçlar
Katılımcı 19	25	Kadın	Toplu taşıma araçları, Özel araçlar
Katılımcı 20	20	Erkek	Yaya ve Bisiklet Ulaşımı, Elektrikli Araçlar
Katılımcı 21	20	Erkek	Özel araçlar
Katılımcı 22	23	Erkek	Özel araçlar, Yaya ve Bisiklet Ulaşımı
Katılımcı 23	21	Kadın	Toplu taşıma araçları, Özel araçlar
Katılımcı 24	22	Erkek	Özel araçlar
Katılımcı 25	25	Erkek	Özel araçlar
Katılımcı 26	20	Erkek	Özel araçlar
Katılımcı 27	20	Erkek	Elektrikli Araçlar
Katılımcı 28	20	Kadın	Toplu taşıma araçları

Hakem Değerlendirmesi: Dış	Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.
Teşekkür: Katkılarından dolayı hakemlere teşekkür ederiz.	Araştırmacıların Katkı Oranı: Tek yazarlı bir çalışmadır. 1. yazar çalışmaya yüzde 100 oranda katkı sağlamıştır.
Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.	Etik Kurul Onayı: Araştırma, T.C. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu tarafından incelenmiş ve 01.02.2024 tarihli 2024-2 sayılı Karar ile etik açıdan uygun bulunmuştur.
Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.	